आजचे पंचांग

दिनांक व वार: २३ नोव्हेंबर २०२६, सोमवार माह व पक्ष: कार्तिक मास, शुक्ल पक्ष तिथी: चतुर्दशी (रात्री ११:४२ पर्यंत), त्यानंतर पौर्णिमा नक्षत्र: भरणी (२४ नोव्हेंबर पहाटे ०२:०१ पर्यंत), त्यानंतर कृत्तिका योग: वरीयान (रात्री ०७:५८ पर्यंत), त्यानंतर परिघ करण: गरज (दुपारी ०१:१३ पर्यंत), त्यानंतर वणिज राशी: चंद्र राशी – मेष; सूर्य राशी – वृश्चिक सूर्योदय व सूर्यास्त: सूर्योदय सकाळी ०६:५२, सूर्यास्त सायंकाळी ०५:५८ शुभ मुहूर्त: अभिजित मुहूर्त – दुपारी १२:०३ ते १२:४७

दैनिक

राज्य लोकतंत्र

नवी दिशा... नवे विचार...

कोरोनाचे भूत पुन्हा बाटलीबाहेर!

नवी दिल्ली । प्रतिनिधी

जगाला हादरवून सोडणाऱ्या कोरोना महामारीने पुन्हा एकदा डोके वर काढले असून, 'पीजे.२.१' या नव्या व्हेरिएंटने १८ देशांमध्ये शिरकाव केल्याने आरोग्य यंत्रणांची झोप उडाली आहे. विशेषतः अमेरिका आणि कॅनडामध्ये या विषाणूचे रुग्ण वेगाने वाढत असल्याने जागतिक आरोग्य संघटनेने (डब्ल्यूएचओ) या प्रकाराला 'निरीक्षणाखालील प्रकार' म्हणून घोषित केले आहे.

आरएनआय : MAHMAR/2021/85884 | सोमवार, दि. २३ नोव्हेंबर २०२६ | वर्ष - २ | अंक - ५७ | पाने - ४ | पुणे/पिंपरी-चिंचवड

पहिल्या महिला सरन्यायाधीशांच्या कार्यकाळात न्यायव्यवस्थेत 'नारी शक्ती'चा नवा अध्याय लिहिला जाणार का?

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

भारतीय न्यायव्यवस्थेच्या इतिहासात सप्टेंबर २०२७ हा महिना सुवर्णाक्षरांनी लिहिला जाणार आहे. सर्वोच्च न्यायालयाच्या ज्येष्ठ न्यायमूर्ती बी. व्ही. नागरत्ना या देशाच्या पहिल्या महिला सरन्यायाधीश (उगख) होण्याच्या मार्गावर आहेत. पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या कार्यकाळात 'नारी शक्ती' आणि महिला सक्षमीकरण हा केंद्रस्थानी असताना, न्यायमूर्ती नागरत्ना यांच्या नेतृत्वात न्यायव्यवस्थेतील महिलांचे सक्षमीकरण नैतिकदृष्ट्या योग्य आणि प्रभावी ठरेल का, यावर सध्या कायदेतज्ज्ञांमध्ये मोठी चर्चा सुरू आहे.

नैतिकता आणि गुणवत्तेचा समतोल

न्यायव्यवस्थेत महिलांचे प्रतिनिधित्व वाढवणे म्हणजे गुणवत्तेशी तडजोड करणे नव्हे, तर वर्षानुवर्षे चालत आलेले अदृश्य अडथळे दूर करणे होय. नुकतेच ऑक्सफर्ड विद्यापीठात बोलताना न्यायमूर्ती नागरत्ना यांनी स्पष्ट केले की, केवळ उच्च पदांवर महिला असणे म्हणजे संपूर्ण समाजात समानता आली असे होत नाही. सरकारी वकिलांचे पॅनेल, सार्वजनिक उपक्रम आणि कायदेशीर मदत संस्थांमध्ये महिलांना किमान एक तृतीयांश (३३%) प्रतिनिधित्व मिळायला हवे, अशी ठाम भूमिका त्यांनी मांडली आहे. संविधानातील कलम १४ आणि १५ नुसार समानतेचा हक्क प्रत्यक्षात आणण्यासाठी ही भूमिका अत्यंत नैतिक आणि योग्य मानली जात आहे.

मोदी काळातील संधी आणि आव्हाने

मोदी सरकारने 'नारी शक्ती वंदन अधिनियमा'ड्रे संसदेत आणि विधानसभांमध्ये महिलांना ३३ टक्के आरक्षण देऊन महिला नेतृत्वाचा पुरस्कार केला आहे. केंद्र सरकारच्या आकडेवारीनुसार, २०१४ पासून उच्च न्यायालयांमध्ये १७० हून अधिक आणि सर्वोच्च न्यायालयात ६ महिला न्यायमूर्तींची नियुक्ती झाली आहे. सरकारी पॅनेलवर महिला वकिलांची नियुक्ती करण्याचे अधिकार थेट सरकारकडे असल्याने, सरन्यायाधीश आणि केंद्र सरकार यांच्यात समन्वय राहिल्यास या निर्णयाची प्रभावी अंमलबजावणी होऊ शकते.

मात्र, उच्च न्यायालयांमध्ये आजही महिला न्यायमूर्तींचे प्रमाण केवळ १४ टक्क्यांच्या आसपास आहे, तर सर्वोच्च न्यायालयात हे प्रमाण त्याहूनही कमी आहे. न्यायमूर्तींच्या निवडीत कॉलेजियम प्रणालीची भूमिका महत्त्वाची असते, जिथे अनेकदा प्रक्रियेतील विलंबामुळे अडथळे निर्माण होतात.

३६ दिवसांचा कार्यकाळ: सर्वात मोठे आव्हान

न्यायमूर्ती नागरत्ना यांच्यासमोरील सर्वात मोठे आव्हान वेळेचे असणार आहे. ज्येष्ठतेच्या नियमानुसार, सप्टेंबर २०२७ मध्ये पदभार स्वीकारल्यानंतर त्या २९ ऑक्टोबर २०२७ रोजी निवृत्त होतील. म्हणजेच त्यांना सरन्यायाधीश म्हणून काम करण्यासाठी केवळ ३६ दिवसांचा कालावधी मिळणार आहे. अवघ्या पाच आठवड्यांत न्यायव्यवस्थेतील दशकांची दरी भरून काढणे व्यावहारिकदृष्ट्या कठीण आहे.

पुढील दिशा

केवळ ३६ दिवसांच्या कार्यकाळावर विसंबून न राहता, सध्या कॉलेजियमच्या ज्येष्ठ सदस्य म्हणून न्यायमूर्ती नागरत्ना या पारदर्शक निवडीचा आग्रह धरू शकतात. केंद्र सरकारनेही सकारात्मक पाऊल उचलून सरकारी पॅनेलवर महिलांना एक तृतीयांश स्थान दिल्यास, हा ऐतिहासिक टप्पा न्यायव्यवस्थेतील चिरस्थायी परिवर्तनाची नांदी ठरू शकतो.

जमीन हडपून 'लँड बँक' करणाऱ्या बड्या धेंडांना महसूलमंत्र्यांचा थेट इशारा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे : प्रतिनिधी

राज्यातील शेतकऱ्यांच्या जमिनी कवडीमोल भावाने खरेदी करून त्यावर प्रत्यक्ष शेती न करता केवळ भविष्यातील गुंतवणुकीसाठी पडीक ठेवणाऱ्या बड्या व्यापारी आणि व्यावसायिकांचे धाबे दणाणले आहेत. सलग तीन वर्षांपेक्षा अधिक काळ शेतजमीन पडीक ठेवल्यास ती थेट सरकारजमा करण्याची कायदेशीर तरतूद कठोरपणे लागू करण्याचे थेट संकेत महसूलमंत्री चंद्रशेखर बावनकुळे यांनी दिले आहेत.

यंदा राज्यात पावसाचा मोठा तुटवडा असल्याने खरीप आणि रब्बी हंगामातील पेरण्या पिछाडीवर पडल्या आहेत. नैसर्गिक आपत्ती किंवा दुष्काळामुळे शेती करता न येणे समजू शकते; मात्र, पाऊस आणि अनुकूल परिस्थिती असूनही जर कोणी जमीन पडीक ठेवत असेल,



तर सरकार गप्प बसणार नाही, असा रोखठोक इशारा बावनकुळे यांनी दिला आहे. अनेक बडे भांडवलदार १०० ते ४०० एकरांपर्यंत जमिनी खरेदी करून स्वतःची 'लँड बँक' तयार करत आहेत. शेतजमिनीचा हा केवळ व्यावसायिक वापर रोखण्यासाठी आणि अन्नधान्य उत्पादन टिकवून ठेवण्यासाठी सरकारला हे कठोर पाऊल उचलावे लागणार आहे. या इशाऱ्यामुळे जमिनींचे कृत्रिम भाव वाढवून ठेवणाऱ्या दलाल आणि बड्या गुंतवणूकदारांचे धाबे दणाणले असून, महसूल विभाग प्रत्यक्षात कोणावर कारवाईचा बडगा उगारतो, याकडे संपूर्ण राज्याचे लक्ष लागले आहे.

'आत्तापर्यंत कुंभकर्णी झोप काढत होता का?'; अजित पवार विमान अपघात तपासावरून सपकाळांचा तटकरेंवर हल्लाबोल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे : प्रतिनिधी

दिवंगत नेते अजित पवार यांच्या विमान अपघाताच्या तपासावरून राज्यातील राजकारण चांगलेच तापले आहे. या दुर्घटनेप्रकरणी पंतप्रधान नरेंद्र मोदी आणि केंद्रीय गृहमंत्री अमित शहा यांची भेट घेणार असल्याचे वक्तव्य करणाऱ्या सुनील तटकरे यांच्यावर काँग्रेस प्रदेशाध्यक्ष हर्षवर्धन सपकाळ यांनी जोरदार हल्ला चढवला आहे. ''इतके दिवस तुम्ही काय झोपा काढत होता का?'' असा बोचरा सवाल करत सपकाळ यांनी तटकरेंच्या भूमिकेवरच प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले आहे.

आमदार रोहित पवार यांनी व्हीएसआर



विमान कंपनीच्या मालकांवर गंभीर आरोप करत मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनाही धारेवर धरले होते. या पार्श्वभूमीवर तटकरेंनी दिल्लीवारीची भाषा करताच सपकाळ यांनी त्यांचा समाचार घेतला. यासोबतच सपकाळ यांनी निवडणूक आयोग आणि पंतप्रधान मोदींवरही निशाणा साधला. ''निवडणूक आयोग आज आरोपीच्या पिंजऱ्यात उभा असून भाजप त्यांची वकिली करत आहे. तीनशे खासदार जाऊनही निवडणूक आयुक्त भेटत नाहीत, ही लोकशाहीची थट्टा आहे,'' अशी टीका त्यांनी केली. तसेच, स्वतःच्या वाढदिवसाला अमाप खर्च करणाऱ्या मोदींनी जनतेला सोने खरेदी न करण्याचा किंवा भाज्यांत तेल कमी टाकण्याचा सल्ला देणे हा मोठा विरोधाभास असल्याचा टोलाही त्यांनी लगावला. डिलिमिटेशनच्या आडून भाजपला देशात पुन्हा जातीय दंगली घडवायच्या आहेत, असा खळबळजनक आरोप करत शरद पवार गट कधीही भाजपसोबत जाणार नसल्याचा विश्वासही सपकाळ यांनी व्यक्त केला.

मतदार यादीतील घोळावरून निवडणूक आयोग सर्वोच्च न्यायालयाच्या रडारवर; विरोधकांच्या ४८ प्रश्नांवर ९ डिसेंबरला फैसला!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली : प्रतिनिधी



देशभरातील मतदार याद्यांच्या विशेष सखोल फेरतपासणीत (एसआयआर) लाखो मतदारांची नावे जाणीवपूर्वक वगळण्यात आल्याच्या गंभीर आरोपांवरून केंद्रीय निवडणूक आयोग आता सर्वोच्च न्यायालयाच्या रडारवर आला आहे. काँग्रेस नेते राहुल गांधी आणि 'इंडिया' आघाडीतील नेत्यांनी दाखल केलेल्या याचिकांवर आता ९ डिसेंबर रोजी महत्त्वपूर्ण सुनावणी होणार आहे.

सरन्यायाधीश सूर्य कांत यांच्या नेतृत्वाखालील खंडपीठासमोर वेळेअभावी ही सुनावणी तहकूब झाली असली, तरी विरोधकांनी आयोगाची कोंडी करण्याची पूर्ण तयारी केली आहे. याचिकाकर्त्यांचे ज्येष्ठ विधिज्ञ कपिल सिब्बल यांनी न्यायालयात आक्रमक भूमिका मांडत, या फेरतपासणीच्या निर्णयप्रक्रियेबाबत निवडणूक आयोगाला थेट ४८ लेखी प्रश्न विचारण्याची परवानगी मागितली आहे. दुसरीकडे, निवडणूक आयोगाने २४८ पानी प्रतिज्ञापत्र सादर करून सर्व आरोप फेटाळले आहेत आणि सर्व निर्णय एकमताने घेतल्याचा दावा केला आहे. मात्र, आयोगाचे हे उत्तर केवळ पोकळ असून त्यात कोणत्याही अधिकृत फाईलचा किंवा ठोस निर्णयाचा उल्लेख नसल्याचा हल्लाबोल याचिकाकर्त्यांनी केला आहे. ९ डिसेंबरच्या सुनावणीत न्यायालय आयोगाला या ४८ प्रश्नांची उत्तरे देण्याचे आदेश देते का, यावर देशाच्या निवडणूक प्रक्रियेची पारदर्शकता ठरणार आहे.

केवळ पदव्यांचे भेंडोळे म्हणजे कचरा! कौशल्य आणि उपयोजित ज्ञानाशिवाय शिक्षणाला किंमत नाही - मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
ठाणे : प्रतिनिधी

आजच्या स्पर्धात्मक युगात केवळ पुस्तकी ज्ञान आणि विद्यापीठाच्या पदव्यांचे भेंडोळे बाळगून चालणार नाही; व्यावहारिक कौशल्ये आणि उपयोजित ज्ञानाचा आधार नसेल, तर ती पदवी केवळ एक 'कागदाचा तुकडा' आहे, अशा परखड शब्दांत मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी आजच्या शिक्षण पद्धतीवर बोट ठेवले.

उल्हासनगर येथील एका महाविद्यालयाच्या नवीन कौशल्य विकास इमारतीच्या उद्घाटनप्रसंगी ते बोलत होते. जागतिक लोकसंख्येची तुलना करताना फडणवीस यांनी भारताची मोठी ताकद अधोरेखित केली. चीन (३९ वर्षे), अमेरिका (४० वर्षे), युरोप (४१ ते ४५ वर्षे) आणि जपान (४६ वर्षे) यांच्या तुलनेत भारताचे सरासरी वय अवघे २७ वर्षे आहे. ही तरुण लोकसंख्या हीच भारताची खरी संपत्ती आहे. मात्र, या तरुणाईला आधुनिक तंत्रज्ञान आणि बाजारपेठेला आवश्यक असलेल्या कौशल्यांचे प्रशिक्षण दिले नाही, तर ही संधी वाया जाईल. राष्ट्रीय शिक्षण धोरणानुसार शिक्षणाला केवळ नोकरी किंवा पैसे कमावण्याचे यंत्र न बनवता, सामाजिक विकासाचे प्रभावी माध्यम बनवले पाहिजे. जर आपण आपल्या तरुणांना जागतिक दर्जाचे कौशल्य दिले, तर भारत संपूर्ण जगाला कुशल मनुष्यबळ पुरवणारा सर्वात मोठा देश बनेल, असा विश्वास मुख्यमंत्र्यांनी व्यक्त केला.

छत्रपती संभाजीनगरमध्ये बिबट्यांचा रक्तरंजित थरार; चार महिन्यांत ३५ वासरांचा फडशा, पशुपालक दहशतीखाली!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
छत्रपती संभाजीनगर : : प्रतिनिधी



शहराच्या उपनगरीय भागात बिबट्यांनी अक्षरशः धुमाकूळ घातला असून, गेल्या चार महिन्यांत तीन बिबट्यांनी गोठ्यांमध्ये घुसून ३५ हून अधिक वासरांचा बळी घेतला आहे. गोगबाबा टेकडी, जतवाडा आणि आहिर माळ परिसरात बिबट्यांच्या या रक्तरंजित हल्ल्यांमुळे पशुपालकांचे कंबरडे मोडले असून संपूर्ण परिसरात भीतीचे सावट पसरले आहे.

रात्रीच्या अंधारात थेट गोठ्यांवर हल्ले होत असल्याने जनावरांचे रक्षण करण्यासाठी शेतकऱ्यांना आता जीव मुठीत घेऊन रात्रभर जागता पहारा द्यावा लागत आहे. दररोज दोन ते तीन वासरांवर हल्ले होत असताना वन विभागाची यंत्रणा केवळ गस्त वाढवण्याचे आणि नागरिकांना सतर्क राहण्याचे पोकळ सल्ले देत असल्याचा संताप स्थानिकांमधून व्यक्त होत आहे. तीन वर्षांपूर्वीही या भागात बिबट्यांचे दर्शन झाले होते; मात्र तेव्हापासून वन विभागाने कोणतीही ठोस उपाययोजना न केल्याने आज पशुपालकांवर ही वेळ ओढवली आहे. केवळ कागदोपत्री गस्त न घालता वन विभागाने तातडीने पिंजरे लावून या नरभक्षक आणि हिंस्र बिबट्यांचा बंदोबस्त करावा, अन्यथा पशुपालकांचा उद्रेक होईल, असा इशारा दिला जात आहे.

मतदार यादी वादावर स्वतंत्र आयोगाचा अहवाल आणि केंद्र सरकारपुढील संभाव्य कायदेशीर व राजकीय पेच

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पाटणा : प्रतिनिधी

नवी दिल्ली: उत्तर प्रदेशातील मतदार यादीतून १.२७ कोटी मतदारांची नावे वगळण्यात आल्याच्या आरोपावरून सुरू झालेला वाद आता राष्ट्रीय राजकारणाच्या केंद्रस्थानी येण्याची चिन्हे आहेत. सर्वोच्च न्यायालयाचे निवृत्त न्यायमूर्ती मदन बी. लोकूर यांच्या अध्यक्षतेखालील पाच सदस्यीय स्वतंत्र आयोगाने (स्पेशल इंटेन्सिव्ह रिविजन – ड्खठ आयोग) मुख्यमंत्री योगी आदित्यनाथ यांच्याकडे या दाव्याचे ठोस पुरावे मागितले आहेत. हा आयोग डिसेंबर २०२६ पर्यंत आपला अंतिम अहवाल सादर करणार असल्याने, आगामी निवडणुकांच्या तोंडावर पंतप्रधान नरेंद्र मोदी आणि केंद्र सरकार या अहवालातील निष्कर्षांना कसे सामोरे जाणार, याकडे राजकीय वर्तुळाचे लक्ष लागले आहे.

काय आहे नेमकी परिस्थिती?

'लॉयर्स असोसिएशन फॉर कॉन्स्टिट्यूशन' (डअऋउ) डरे स्थापन करण्यात आलेल्या या स्वतंत्र आयोगात न्यायमूर्ती मदन बी. लोकूर यांच्यासह निवृत्त न्यायमूर्ती ए. के. पटनाईक, बदर दुरेज अहमद, रेखा शर्मा आणि अंजना प्रकाश यांसारख्या ज्येष्ठ कायदेतज्ज्ञांचा समावेश आहे. जर या आयोगाने आपल्या अहवालात मतदार यादीच्या पुनरीक्षण प्रक्रियेतील त्रुटींवर बोट ठेवले किंवा राजकीय दाव्यांमधील विसंगती समोर आणली, तर विरोधकांकडून केंद्र सरकार आणि निवडणूक आयोगाच्या कार्यपद्धतीवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले जाऊ शकते.

नैतिक आणि घटनात्मक बाजू

भारतीय संविधानानुसार, निवडणूक आयोग (एउख) ही एक स्वायत्त आणि स्वतंत्र घटनात्मक संस्था आहे. मतदार याद्या अद्ययावत करणे आणि निवडणुका निष्पक्षपणे पार पाडणे ही पूर्णपणे निवडणूक आयोगाची जबाबदारी असते, थेट पंतप्रधान किंवा केंद्र सरकारची नाही. त्यामुळे या अहवालातील कोणत्याही निष्कर्षांना सामोरे जाताना केंद्र सरकारसमोर खालील प्रमुख मुद्दे असतील:

निवडणूक आयोगाच्या स्वायत्ततेचा बचाव: उत्तर प्रदेशचे मुख्य निवडणूक अधिकारी नवदीप रिणवा यांनी आधीच स्पष्ट केले आहे की, निवडणूक आयोग मतदारांचा धर्म किंवा जात नोंदवत नाही. केंद्र सरकार आणि सत्ताधारी पक्ष या तांत्रिक आणि घटनात्मक मुद्द्याचा आधार घेत निवडणूक आयोगाच्या प्रक्रियेचे समर्थन करू शकतात.

प्रशासकीय पारदर्शकता आणि तक्रार निवारण: राज्यात सध्या १३.५८ कोटी नोंदणीकृत मतदार असून, ४ जानेवारी २०२७ रोजी अंतिम यादी प्रसिद्ध होण्यापूर्वी १६ डिसेंबर २०२६ पर्यंत दावे आणि हरकती नोंदवण्याची संधी नागरिकांना देण्यात आली आहे. ही पारदर्शक प्रक्रिया अधोरेखित करून, पात्र मतदारांची नावे समाविष्ट करण्यासाठी प्रशासन कटिबद्ध असल्याची भूमिका सरकार मांडू शकते.

स्वतंत्र आयोगाचे कायदेशीर स्थान: निवृत्त न्यायमूर्तींचा हा आयोग एका बिगर-शासकीय संस्थेने (डअऋउ) स्थापन केला आहे. त्यामुळे या अहवालाला कायदेशीर बंधन नसले तरी, त्यातील ज्येष्ठ न्यायमूर्तींच्या नावांमुळे या अहवालाला मोठे नैतिक आणि राजकीय वजन प्राप्त होईल. या अहवालातील तथ्यांकडे दुर्लक्ष न करता, योग्य ती प्रशासकीय पावले उचलण्याचे आव्हान सरकारपुढे असेल.

राजकीय आव्हाने आणि संभाव्य भूमिका

सत्ताधारी पक्षाच्या एका मुख्यमंत्र्यांनी उपस्थित केलेल्या मुद्द्यावरच या आयोगाने पुरावे मागितले असल्याने, सरकारची भूमिका दुहेरी कसोटीवर तपासली जाईल. एकीकडे निवडणूक आयोगाच्या निष्पक्षतेवर विश्वास दाखवणे आणि दुसरीकडे आपल्याच पक्षाच्या मुख्यमंत्र्यांनी व्यक्त केलेल्या चिंतेचे निराकरण करणे, असा समतोल पंतप्रधान नरेंद्र मोदी आणि त्यांच्या नेतृत्वाला साधावा लागेल.

नैतिकदृष्ट्या योग्य मार्ग स्वीकारायचा झाल्यास, कोणत्याही राजकीय आरोपांपेक्षा निवडणूक आयोगाच्या अधिकृत प्रक्रियेला सर्वोच्च प्राधान्य देणे आणि १६ डिसेंबर २०२६ पर्यंत जास्तीत जास्त पात्र नागरिकांची नावे मतदार यादीत समाविष्ट करण्यासाठी जनजागृती मोहीम राबवणे, हा सर्वात व्यवहार्य पर्याय मानला जात आहे.

यामुळे संभाव्य राजकीय वाद शमवून लोकशाही प्रक्रियेवरील विश्वास अधिक दृढ करता येऊ शकतो.

संपादकीय

अभिव्यक्तीचा लहेजा आणि सत्तेचा रोष

स्वातंत्र्याचा संगम जिथे होतो, तिथे सत्ता आणि विचारधारेचा संघर्ष अटळ ठरतो. ज्येष्ठ अभिनेते नसीरुद्दीन शाह आणि भारतीय जनता पक्ष (भाजप) यांच्यातील वैचारिक संघर्ष हा केवळ एका कलाकाराचा किंवा एका राजकीय पक्षाचा विषय नसून, तो लोकशाहीतील 'असहमतीचा अधिकार' आणि सांस्कृतिक राजकारणाचा आरसा आहे. 'लोकसत्ता अभिजात लिटफेस्ट'च्या निमित्ताने ठाण्यात रंगलेल्या त्यांच्या 'उर्दू मैफली'ने पुन्हा एकदा या विषयाला तोंड फोडले आहे. या वर्षी फेब्रुवारीमध्ये मुंबई विद्यापीठात होणारी त्यांची हीच मैफल ऐनवेळी रद्द करावी लागली होती, तेव्हाही यामागे राजकीय दबाव आणि त्यांच्या स्पष्टवक्तेपणाची किनार असल्याची चर्चा झाली होती. नसीरुद्दीन शाह हे नेहमीच भाजप आणि सत्ताधाऱ्यांच्या टीकेचे लक्ष्य का ठरतात, यामागे अनेक ठोस तथ्ये आणि राजकीय कारणे आहेत.

१. सत्ताधाऱ्यांवरील थेट आणि परखड टीका:

नसीरुद्दीन शाह यांनी कधीही आपल्या राजकीय भूमिका लपवून ठेवल्या नाहीत. त्यांनी सातत्याने केंद्र सरकारच्या धोरणांवर, विशेषतः अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याची गळचेपी आणि देशातील वाढत्या असहिष्णुतेवर भाष्य केले आहे. नुकत्याच ऑक्टोबर २०२६ मध्ये कोलकाता येथील सत्यजित रे फिल्म अँड टेलिव्हिजन इन्स्टिट्यूटमधील आंदोलक विद्यार्थ्यांना पाठिंबा देताना त्यांनी भाजपवर अत्यंत कडक शब्दांत टीका केली होती. सत्तेच्या विरोधात बोलणाऱ्या विद्यार्थ्यांवर दडपशाही होत असल्याचा आरोप त्यांनी केला. जेव्हा एखादा नामवंत कलाकार थेट राजकीय पक्षाच्या कार्यपद्धतीवर आणि निवडणूक प्रक्रियेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित करतो, तेव्हा सत्ताधारी पक्षाकडून प्रत्युत्तर येणे स्वाभाविक मानले जाते.

१. 'वैचारिक विरोधक' आणि 'अर्बन नक्षल' अशी लेबले:

शाह यांच्या विधानांनंतर भाजप नेत्यांनी त्यांच्यावर 'दिमागी नक्षल' (वैचारिक नक्षलवादी) किंवा लोकशाही कमकुवत करणारे घटक असे गंभीर आरोप केले आहेत. केंद्रीय मंत्री किरेन रिजिजू यांसारख्या नेत्यांनी शाह यांच्या विचारसरणीला लोकशाहीसाठी घातक ठरवले आहे, तर पश्चिम बंगालमधील भाजप नेत्यांनी त्यांच्या कौटुंबिक पार्श्वभूमीचा आणि डाव्या विचारसरणीशी असलेल्या संबंधांचा दाखला देत ते जन्मतःच भाजप आणि संघाचे विरोधक असल्याचा दावा केला आहे. भाजपच्या मते, शाह यांची भूमिका ही केवळ कलाकाराची नसून ती एका विशिष्ट राजकीय अजेंड्याचा भाग आहे.

१. इतिहास, भाषा आणि सांस्कृतिक राजकारण:

भाजपच्या सांस्कृतिक राष्ट्रवादाच्या संकल्पनेला शाह यांनी अनेकदा आव्हान दिले आहे. शालेय अभ्यासक्रमातील इतिहासाच्या पुस्तकांमधील बदल, मुघल काळातील योगदानाचे अवमूल्यन आणि उर्दू भाषेकडे पाहण्याचा संकुचित दृष्टिकोन यांवर त्यांनी नेहमीच बोट ठेवले आहे. ठाण्याच्या मैफलीतही त्यांनी ''जी भाषा इथेच जन्मली आणि वाढली, तिला विदेशी ठरवण्याचे प्रयत्न का होतात?'' असा सवाल विचारला. भाजप समर्थकांच्या दृष्टीने ही विधाने त्यांच्या सांस्कृतिक धोरणांना विरोध करणारी ठरतात, ज्यामुळे त्यांच्यावर टीकेची झोड उठवली जाते.

१. अल्पसंख्याकांचे प्रश्न आणि सामाजिक ध्रुवीकरण:

२०१८ मधील बुलंदशहर हिंसाचाराच्या वेळी त्यांनी व्यक्त केलेली चिंता असो किंवा अलीकडच्या काळातील मॉब लिंचिंग आणि अल्पसंख्याकांविरोधातील द्वेषपूर्ण भाषणांचे मुद्दे असोत, शाह यांनी प्रत्येक वेळी सरकारला आरसा दाखवण्याचा प्रयत्न केला आहे. दुसरीकडे, भाजप नेत्यांचे असे म्हणणे आहे की शाह हे 'निवडक भूमिका' घेतात; इतर राज्यांमध्ये किंवा विशिष्ट समुदायाकडून होणाऱ्या घटनांवर ते मौन बाळगतात आणि केवळ भाजपशासित राज्यांनाच लक्ष्य करतात.

एकूणच, नसीरुद्दीन शाह आणि भाजप यांच्यातील हा संघर्ष दोन भिन्न विचारसरणींचा टकराव आहे. एका बाजूला, सत्ताधाऱ्यांना प्रश्न विचारणे हे लोकशाहीतील नागरिकाचे कर्तव्य मानणारा आणि 'देशावर टीका' व 'सरकारवर टीका' यातील फरक स्पष्ट करणारा कलाकार आहे; तर दुसऱ्या बाजूला, अशी विधाने देशाची प्रतिमा मलिन करणारी आणि राजकीय हेतूने प्रेरित असल्याचे मानणारा सत्ताधारी पक्ष आहे. कलावंताने केवळ मनोरंजन करावे की सामाजिक-राजकीय वास्तवावर भाष्य करावे, हा वाद जुनाच आहे. परंतु, जोपर्यंत नसीरुद्दीन शाह यांच्यासारखे कलाकार सत्तेच्या डोळ्याला डोळा भिडवून प्रश्न विचारत राहतील, तोपर्यंत सत्तेच्या वर्तुळातून त्यांच्यावर होणारे आरोप आणि प्रत्यारोप थांबणार नाहीत, हेच या सर्व घडामोडींचे सार आहे.

जनगणना २०२७ पारदर्शक होणार की एसआयआरप्रमाणे वादात अडकणार?

३८ लाख नव्हे, तर ३.८ कोटी नव्हे; प्रत्येक नागरिकाची नोंद महत्त्वाची! २.८४ लाख प्रगणकांवर जबाबदारी; वंचित, स्थलांतरित आणि बेघर नागरिकांच्या नोंदीचे मोठे आव्हान

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई : प्रतिनिधी

जनगणना २०२७ च्या दुसऱ्या टप्प्याची तयारी सुरू झाली असून महाराष्ट्रात १० ते २४ जानेवारी २०२७ या काळात स्वयं-गणना, तर २५ जानेवारीपासून २८ फेब्रुवारीपर्यंत घरोघरी जाऊन लोकसंख्या गणना केली जाणार आहे. या प्रक्रियेत राज्यातील प्रत्येक नागरिकाची नोंद अचूकपणे होण्याचे मोठे आव्हान प्रशासनासमोर आहे. विशेषतः अलीकडे मतदार याद्यांच्या विशेष सखोल पुनरीक्षणावरून (एसआयआर) निर्माण झालेले वाद, नागरिकांची नावे वगळली जाण्याची भीती आणि प्रशासकीय पारदर्शकतेचे प्रश्न पाहता जनगणना प्रक्रिया किती विश्वासार्ह ठरणार, याकडे लक्ष लागले आहे.

जनगणना २०२७ च्या दुसऱ्या टप्प्याच्या तयारीसाठी मुंबईतील सह्याद्री अतिथीगृहात २१ नोव्हेंबर रोजी राज्यस्तरीय प्रधान जनगणना अधिकाऱ्यांची परिषद झाली. यावेळी मुख्य सचिव राजेश अग्रवाल यांनी जिल्हा प्रशासनाने जनगणनेच्या कामाला सर्वोच्च प्राधान्य देण्याचे निर्देश दिले. जनगणनेतील माहिती पुढील दशकातील विकासाचे नियोजन, लोकसंख्याविषयक धोरणे आणि विविध योजनांसाठी महत्त्वपूर्ण ठरणार आहे.

संयुक्त सचिव तथा महाराष्ट्राच्या मुख्य प्रधान जनगणना अधिकारी डॉ. निरुपमा जे. डांगे यांनी सुमारे २.८४ लाख प्रगणक आणि पर्यवेक्षकांवर या कामाची जबाबदारी असल्याचे सांगितले. प्रत्येक व्यक्तीची नोंद होणे आवश्यक असून, त्यात त्रुटी राहिल्यास मतदारसंघ पुनर्रचना, वैधानिक आरक्षण आणि लोकसंख्याविषयक आकडेवारीवर परिणाम होऊ शकतो, असे त्यांनी स्पष्ट केले.

एसआयआरच्या अनुभवातून प्रशासन धडा घेणार का?

मतदार याद्यांच्या एसआयआर प्रक्रियेत मोठ्या प्रमाणावर मतदारांची नावे मसुदा यादीतून वगळली गेल्याने पारदर्शकता, कागदपत्रांची उपलब्धता आणि नागरिकांना आपली बाजू मांडण्याची संधी यावर प्रश्न उपस्थित झाले होते. सर्वोच्च न्यायालयालाही वगळलेल्या मतदारांची यादी आणि त्यामागची कारणे सार्वजनिक करण्याचे निर्देश द्यावे लागले होते. अर्थात, एसआयआर आणि जनगणना या दोन स्वतंत्र प्रक्रिया आहेत. तरीही नागरिकांची नोंद करताना कोणतीही व्यक्ती प्रशासनाच्या प्रक्रियेतून वगळली जाणार नाही, याची खबरदारी घेणे आवश्यक आहे.

जनगणनेत बेघर व्यक्ती, वसतिगृहे, कारागृहे, हॉटेल्स, पेइंग गेस्ट निवासस्थाने, झोपडपट्ट्या तसेच दुर्गम आणि वंचित भागांतील नागरिकांची नोंद घेण्याचे मोठे आव्हान आहे. स्थलांतरित मजूर, भाड्याने राहणारे नागरिक आणि वारंवार निवासस्थान बदलणाऱ्या कुटुंबांची माहिती अचूक नोंदविण्यासाठी विशेष दक्षता घ्यावी लागणार आहे.

डिजिटल गणना; पण तंत्रज्ञानाचा अडसर नको

यंदा प्रथमच डिजिटल पद्धतीने माहिती संकलित केली जाणार आहे. ४० प्रश्नांची प्रश्नावली, पीई मोबाइल ॲप, ऑनलाइन स्वयं-गणना आणि रिअल-टाइम देखरेख प्रणालीचा वापर होणार आहे. स्वयं-गणना करता न येणाऱ्या नागरिकांसाठी प्रगणकांनी घरोघरी जाऊन माहिती नोंदविणे आवश्यक राहणार आहे. डिजिटल साक्षरता नसलेले ज्येष्ठ नागरिक, ग्रामीण भागातील कुटुंबे आणि इंटरनेट सुविधांपासून वंचित नागरिक यांची नोंद सुटू नये, याची जबाबदारी प्रशासनावर असेल.

मुख्य सचिव राजेश अग्रवाल यांनी प्रशासनाला सर्वोच्च प्राधान्य देण्याचे निर्देश दिले असले, तरी केवळ प्रशिक्षण, ॲप आणि डिजिटल देखरेखीने अचूक जनगणना पूर्ण होणार नाही. नागरिकांचा विश्वास, प्रत्यक्ष पडताळणी, तक्रार निवारण आणि सर्वसमावेशक नोंदणी यांनाही तितकेच महत्त्व द्यावे लागेल. जनगणनेतील माहिती सांख्यिकीय वापरासाठी गोपनीय ठेवण्याची कायदेशीर तरतूदही काटेकोरपणे पाळावी लागणार आहे.

जनगणनेचे वेळापत्रक : स्वयं-गणना १० ते २४ जानेवारी २०२७, घरोघरी लोकसंख्या गणना २५ जानेवारी ते २८ फेब्रुवारी आणि पुनरावलोकन फेरी १ ते ७ मार्च २०२७. संदर्भ दिनांक १ मार्च २०२७ आहे.

जनगणना ही केवळ आकडे मोजण्याची प्रक्रिया नाही, तर देशाच्या विकासाचे नियोजन ठरविणारा मूलभूत दस्तऐवज आहे. त्यामुळे एकही नागरिक नोंदीबाहेर राहू नये आणि नोंदविलेल्या माहितीबाबत कोणाच्याही मनात संशय निर्माण होऊ नये, हीच या प्रक्रियेची खरी कसोटी ठरणार आहे.

संरक्षक भिंत मध्यरात्री पाडल्याचा आरोप; पार्क स्ट्रीटच्या रहिवाशांचे विकासकाविरोधात आंदोलन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
वाकड : प्रतिनिधी

वाकड येथील पार्क स्ट्रीट सोसायटीची संरक्षक भिंत कोणतीही पूर्वपरवानगी न घेता मध्यरात्री पाडण्यात आल्याच्या निषेधार्थ सोसायटीतील रहिवाशांनी रविवारी (दि. २२ नोव्हेंबर) रस्त्यावर उतरून तीव्र आंदोलन केले. शेजारील 'राया' गृहप्रकल्पाचे काम करणाऱ्या 'प्राईड पर्पल ग्रुप' या विकासकाविरोधात रहिवाशांनी संताप व्यक्त करत संबंधितांवर कठोर कारवाई करण्याची मागणी केली.

रहिवाशांच्या आरोपानुसार, 'प्राईड पर्पल ग्रुप'च्या वतीने उभारण्यात येत असलेल्या 'राया' गृहप्रकल्पासाठी पार्क स्ट्रीट सोसायटीची संरक्षक भिंत कोणतीही पूर्वपरवानगी न घेता ढोन वेळा पाडण्यात आली आहे. विशेषतः मध्यरात्रीच्या सुमारास भिंत पाडण्यात आल्याने रहिवाशांमध्ये भीती आणि संतापाचे वातावरण निर्माण झाले आहे. सोसायटीच्या सुरक्षिततेचा तसेच हद्दीच्या संरक्षणाचा प्रश्न निर्माण झाला असून, विकासकाकडून मनमानी पद्धतीने काम सुरू असल्याचा आरोप आंदोलकांनी केला.

सोसायटीची संरक्षक भिंत ही रहिवाशांच्या सुरक्षिततेच्या दृष्टीने महत्त्वाची असताना ती परवानगीशिवाय पाडण्याचा अधिकार विकासकाला कोणी दिला, असा सवाल रहिवाशांनी उपस्थित केला. बांधकामासाठी आवश्यक परवानग्या आणि नियमांचे पालन झाले आहे की नाही, याची प्रशासनाने तपासणी करावी, अशी मागणीही करण्यात आली.

या प्रकरणाची सखोल चौकशी करून संबंधित विकासकावर कठोर कारवाई करावी, पाडण्यात आलेली संरक्षक भिंत पूर्ववत बांधून द्यावी आणि सोसायटीच्या हद्दीचे संरक्षण सुनिश्चित करावे, अशा प्रमुख मागण्या आंदोलकांनी केल्या. तसेच प्रशासनाने या प्रकरणाकडे गांभीर्याने लक्ष देऊन रहिवाशांना न्याय द्यावा, अशी भूमिका त्यांनी मांडली. दरम्यान, आंदोलनाची दखल स्थानिक नगरसेविका स्नेहा कलाटे यांनी घेतली असून, त्यांनी या प्रकरणी पाठपुरावा सुरू केला असल्याचे स्थानिक वृत्तांतात नमूद करण्यात आले आहे. आता महापालिका प्रशासन आणि संबंधित विभाग या तक्रारीची कितपत दखल घेतात आणि विकासकावर काय कारवाई करतात, याकडे पार्क स्ट्रीटच्या रहिवाशांचे लक्ष लागले आहे.

धक्कादायक! ५१.९० लाखांचे तेल परस्पर विकून रचला अपघाताचा बनाव; बीडच्या उद्योजकाला ट्रान्सपोर्ट माफियांचा मोठा गंडा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
बीड : प्रतिनिधी

मालवाहतूकीच्या नावाखाली उद्योजकांची कशी लूट होते, याचा धक्कादायक प्रकार बीडमध्ये उघडकीस आला आहे. गुजरातला पाठवलेले तब्बल ५१ लाख ९० हजार रुपये किमतीचे ३५ हजार किलो कॉटन वॉश ऑईल परस्पर काळ्या बाजारात विकून, टँकर पलटी झाल्याचा बनाव रचणाऱ्या ट्रान्सपोर्ट टोळीचा पर्दाफाश झाला आहे.

बीड एमआयडीसीतील उद्योजक अभिषेक चरखा यांनी सिल्लोड येथील खुशी रोड लाईनच्या टँकरमधून हा माल गुजरातमधील चांगोदर येथे पाठवला होता. १८ नोव्हेंबरच्या पहाटे तापी जिल्ह्यातील विरपूरजवळ टँकर पलटी झाल्याचा बनावट निरोप देण्यात आला. मात्र, उद्योजकाने घटनास्थळी धाव घेतली असता तिथे तेलाचा एक थेंबही सांडलेला नव्हता आणि टँकरमध्ये केवळ ४०० किलो तेल शिल्लक होते. धक्कादायक म्हणजे चालक जसवंत सिंग याचा मोबाईल बंद असून तो फरार झाला आहे. हा अपघात नसून पूर्णपणे पूर्वनियोजित दरोडा असल्याचे गुजरात पोलिसांच्या प्राथमिक तपासातही स्पष्ट झाले आहे. पेठ बीड पोलिसांनी याप्रकरणी फसवणुकीचा गुन्हा दाखल केला असला, तरी या घटनेने मालवाहतूक करणाऱ्या उद्योजकांच्या सुरक्षिततेवर मोठे प्रश्नचिन्ह उभे केले आहे.

गंगा पाणी करार संपण्याच्या उंबरठ्यावर; भारताचे पथक ढाक्यात दाखल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
दिल्ली : प्रतिनिधी

भारत आणि बांगलादेश यांच्यातील गंगा नदीच्या पाणीवाटपाचा महत्त्वपूर्ण करार आता संपण्याच्या उंबरठ्यावर पोहोचला आहे. येत्या १२ डिसेंबर २०२६ रोजी या कराराची मुदत संपणार असून, त्यापूर्वी तो पुढे सुरू ठेवण्यासाठी दोन्ही देशांमध्ये हालचाली सुरू झाल्या आहेत. याच पार्श्वभूमीवर भारतीय अधिकाऱ्यांचे पथक बांगलादेशची राजधानी ढाका येथे दाखल झाले आहे. मात्र, कराराचे नूतनीकरण होणार की नाही आणि त्यासाठी नेमकी कोणती प्रक्रिया राबवली जाणार, याबाबत अद्याप स्पष्टता नाही.

भारत-बांगलादेश संयुक्त नदी आयोगाच्या (जेआरसी) अंतर्गत कार्यरत संयुक्त समितीची बैठक २२ आणि २३ नोव्हेंबर रोजी होणार आहे. भारतीय शिष्टमंडळाचे नेतृत्व संयुक्त नदी आयोगातील भारतीय बाजूचे प्रमुख शरद चंद्र करत आहेत. दोन्ही देशांमधील नद्यांशी संबंधित प्रश्न, पाणीवाटप आणि परस्पर समन्वय या मुद्द्यांवर या बैठकीत चर्चा होणार आहे.

१९९६ मध्ये भारत आणि बांगलादेश यांच्यात ३० वर्षांसाठी गंगा पाणीवाटप करार झाला होता. या करारानुसार फरक्का बंधाऱ्याजवळील गंगेच्या पाण्याचे विशिष्ट सूत्रानुसार दोन्ही देशांमध्ये वाटप केले जाते. पश्चिम बंगालसह बांगलादेशातील शेती, सिंचन, पिण्याचे पाणी आणि पर्यावरणाच्या दृष्टीने हा करार अत्यंत महत्त्वाचा आहे.

मात्र, यावेळच्या चर्चेत सर्वात मोठा प्रश्न संयुक्त नदी आयोगाच्या अधिकारांचा आहे. या आयोगाला कराराचे नूतनीकरण करण्याचा अधिकृत अधिकार आहे की त्यासाठी दोन्ही देशांच्या उच्चस्तरीय राजकीय आणि प्रशासकीय मंजुरीची आवश्यकता आहे, हे अद्याप स्पष्ट झालेले नाही.

विशेष म्हणजे, कराराची मुदत संपण्यास अवघे काही आठवडे शिल्लक असताना नूतनीकरणाबाबत ठोस घोषणा झालेली नाही. पुढील तीन दशकांसाठी करार कायम ठेवला जाणार का, याबाबतही अधिकृत संकेत मिळालेले नाहीत.

भारत-बांगलादेश संबंधांमध्ये राजकीय बदल आणि पाण्याचा संवेदनशील प्रश्न लक्षात घेता ही चर्चा महत्त्वाची ठरणार आहे. गंगा नदीच्या पाण्याचा प्रश्न केवळ दोन देशांमधील करारापुरता मर्यादित नसून, कोट्यवधी लोकांच्या शेती, उपजीविका आणि जलसुरक्षेशी जोडलेला आहे. त्यामुळे १२ डिसेंबरपूर्वी दोन्ही देश कोणता तोडगा काढतात, याकडे आता दक्षिण आशियाचे लक्ष लागले आहे.

अमेरिकेत भारतीय वंशाच्या तरुणावर कारवाई! शिक्षा भोगूनही सुटका नाही; इमिग्रेशन अधिकाऱ्यांच्या ताब्यात राघुल अनंतकृष्णन

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे : प्रतिनिधी

अमेरिकेत गुन्हेगारी प्रकरणात दोषी ठरलेल्या भारतीय वंशाच्या तरुणाला तुरुंगातील शिक्षा पूर्ण केल्यानंतरही दिलासा मिळालेला नाही. टेक्सासमध्ये २९ वर्षीय राघुल अनंतकृष्णन याला अमेरिकेच्या संघीय स्थलांतर विभागाने (खउए) ताब्यात घेतले आहे. त्याच्याविरोधातील स्थलांतरविषयक न्यायालयीन प्रक्रिया पूर्ण होईपर्यंत त्याला कोठडीतच ठेवण्यात येणार असल्याची माहिती अधिकाऱ्यांनी दिली आहे.

अमेरिकेच्या इमिग्रेशन अँड कस्टम्स एन्फोर्समेंट अर्थात आयसीईने रविवार, २२ नोव्हेंबर २०२६ रोजी समाजमाध्यमांवर यासंदर्भातील माहिती प्रसिद्ध केली. राघुल अनंतकृष्णन याचा ताबा टेक्सासमधील एका काउंटी तुरुंगातून घेण्यात आल्याचे आयसीईने स्पष्ट केले आहे. उपलब्ध माहितीनुसार, राघुल याला परवानगीशिवाय दृश्य चित्रण करण्याचा प्रयत्न केल्याच्या गुन्ह्यात दोषी ठरवण्यात आले होते. या प्रकरणात त्याला न्यायालयाने शिक्षा सुनावली होती. मात्र, तुरुंगातील शिक्षा पूर्ण झाल्यानंतर त्याची थेट सुटका न होता आता स्थलांतरविषयक अधिकाऱ्यांनी त्याला ताब्यात घेतले आहे. या प्रकरणात एक महत्त्वाचा मुद्दा समोर येतो. अमेरिकेत एखाद्या गुन्हेगारी प्रकरणातील शिक्षा पूर्ण झाली, तरी संबंधित व्यक्तीच्या स्थलांतरविषयक स्थितीचा स्वतंत्रपणे विचार केला जाऊ शकतो. त्यामुळे फौजदारी शिक्षेनंतरही स्थलांतरविषयक कायदेशीर प्रक्रियेला सामोरे जावे लागू शकते. मात्र, राघुल अनंतकृष्णन याचे नागरिकत्व, अमेरिकेतील स्थलांतरविषयक स्थिती, त्याला सुनावण्यात आलेल्या शिक्षेचा कालावधी आणि त्याच्यावरील संभाव्य हद्दपारीच्या कारवाईबाबत सविस्तर माहिती अद्याप समोर आलेली नाही. दरम्यान, स्थलांतर न्यायालयातील सुनावणी आणि पुढील निर्णयावर त्याचे अमेरिकेतील वास्तव्य अवलंबून राहणार आहे. शिक्षा पूर्ण झाली म्हणजे कायदेशीर अडचणी संपल्या, असे नाही, हेच या प्रकरणातून पुन्हा एकदा स्पष्ट झाले आहे.

पुण्यात बेकायदेशीर वास्तव्य करणाऱ्या १९ परदेशी महिलांवर कारवाई; मायदेशी पाठविण्याची प्रक्रिया सुरू

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
पुणे : प्रतिनिधी

व्हिसाची मुदत संपल्यानंतरही भारतात वास्तव्य करणाऱ्या १९ परदेशी महिलांचा पुणे पोलिसांनी शोध घेतला आहे. शहरातील कोरेगाव पार्क, मांजरी आणि मुंढवा परिसरात विशेष पथकाने ही कारवाई केली. संबंधित महिलांनी व्हिसाच्या अटी व नियमांचे उल्लंघन केल्याचे समोर आले असून, त्यांना मायदेशी पाठविण्याची (डिपोर्ट) प्रक्रिया सुरू करण्यात आली आहे.

पुणे शहरात विविध देशांतील नागरिक व्हिसावर येतात. मात्र, व्हिसाची मुदत संपल्यानंतरही काही परदेशी नागरिक मायदेशी परत न जाता भारतात बेकायदेशीरपणे वास्तव्य करत असल्याची माहिती पोलिसांना गोपनीय सूत्रांकडून मिळाली होती. अशा नागरिकांचा शोध घेऊन त्यांच्यावर कायदेशीर कारवाई करण्याचे आदेश पोलीस आयुक्त अमितेश कुमार यांनी दिले होते. त्यानुसार पोलीस उपायुक्त (विशेष शाखा) डॉ. प्रशांत अमृतकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली विशेष पथके तयार करण्यात आली. या पथकांनी २० नोव्हेंबर २०२६ रोजी कोरेगाव पार्क, मांजरी आणि मुंढवा परिसरात तपासणी मोहीम राबवली. यावेळी व्हिसाची मुदत संपल्यानंतरही भारतात अवैधरित्या वास्तव्य करणाऱ्या एकूण १९ परदेशी महिला आढळून आल्या. संबंधित महिलांनी व्हिसाच्या अटी व नियमांचे उल्लंघन केल्याने त्यांच्याविरुद्ध प्रचलित कायदे व नियमांनुसार कारवाई करण्यात येत आहे. तसेच त्यांना मायदेशी पाठविण्याची प्रक्रिया सुरू करण्यात आली आहे. ही कारवाई पोलीस आयुक्त अमितेश कुमार, पोलीस सहआयुक्त संजयकुमार दराडे, पोलीस उपायुक्त डॉ. प्रशांत अमृतकर आणि सहायक पोलीस आयुक्त (विशेष शाखा-२) चंद्रकांत भोसले यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आली. पोलीस निरीक्षक सविता घनवट, युवराज हांडे, हर्षवर्धन गाडे यांच्या सूचनेनुसार सहायक पोलीस निरीक्षक हसीना शिकलगार, पोलीस उपनिरीक्षक हसन मुलाणी, मनोज बरुरे, संदीप खेडकर, श्रेणी पोलीस उपनिरीक्षक विशाल बोर्डे, महिला पोलीस अंमलदार पूनम लाड, उषा म्हस्के, अश्विनी धामणे आणि अन्य पोलीस कर्मचाऱ्यांनी या मोहिमेत सहभाग घेतला.

दैनिक राज्य लोकतंत्र हे पत्र मुद्रक, प्रकाशक मालक सीमा भिमराव मस्के यांनी जगमित्र प्रिंटर्स ॲण्ड सेल्स कॉर्पोरेशन सुमतीनगर, जालना रोड, बीड येथे छापून कार्यालय दैनिक राज्य लोकतंत्र, राजीव गांधी चौक, कॅनाल रोड, बीड, ता.जि. बीड, ४३११२२ (महाराष्ट्र) येथे प्रकाशित केले. **संपादक** - सीमा मस्के (मोकाशे) । **कार्यकारी संपादक** - सुभाष विलासराव चौरे या अंकात प्रकाशित झालेल्या मजकुरातील मतांशी संपादक सहमत असतीलच असे नाही. न्यायालयीन वाद बीड न्यायकक्षेत. EMAIL- RAJYALOKTANTRA@GMAIL.COM NO.L SB/BEED RNP-206/2024-26

सारांश वृत्त

रामराव वडकुते यांच्या निधनाने बहुजन समाजाचा बुलंद आवाज हरपला

मुंबई / प्रतिनिधी :

राज्यसभा खासदार रामराव सखाराम वडकुते यांच्या निधनाने राजकीय, सामाजिक आणि बहुजन समाजाच्या चळवळीची मोठी हानी झाली आहे. सर्वसामान्य कुटुंबातून संघर्ष आणि कर्तृत्वाच्या बळावर देशाच्या सर्वोच्च सभागृहापर्यंत पोहोचलेले नेतृत्व हरपले आहे, अशा शब्दांत ऊर्जा राज्यमंत्री मेघना साकोरे-बोर्डीकर यांनी श्रद्धांजली अर्पण केली. खासदार रामराव वडकुते यांनी सहकार, सामाजिक आणि राजकीय क्षेत्रात आपल्या कार्याचा ठसा उमटवला. विविध जबाबदाऱ्या सांभाळताना त्यांनी सर्वसामान्यांच्या प्रश्नांना प्राधान्य दिले. विधान परिषद सदस्य आणि राज्यसभा खासदार म्हणून त्यांनी लोकहिताचे प्रश्न मांडले. विशेषतः धनगर समाजासह बहुजन समाजाच्या प्रश्नांसाठी त्यांनी सातत्याने आवाज उठवला. मराठवाड्याच्या विकासासाठी शिक्षण, पाणी आणि पायाभूत सुविधांच्या प्रश्नांवर त्यांचा विशेष आग्रह होता. अत्यंत सामान्य परिस्थितीतून संघर्ष करत त्यांनी मिळवलेले यश अनेक कार्यकर्त्यांसाठी प्रेरणादायी होते. पक्षनिष्ठा, जनसंपर्क आणि कार्यकर्त्यांशी असलेले जिव्हाळ्याचे संबंध ही त्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाची वैशिष्ट्ये होती. त्यांच्या निधनामुळे हिंगोली, परभणीसह संपूर्ण मराठवाड्याच्या राजकीय आणि सामाजिक क्षेत्राची मोठी हानी झाली आहे.

कांद्याला पाचशेचा भाव; बराकीत साठवलेला कांदा सडला!

आंबेगाव तालुक्यात दरवाढीच्या प्रतीक्षेत शेतकऱ्यांचे नुकसान

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पारगाव : प्रतिनिधी

गतवर्षी उत्पादित केलेल्या कांद्याला यंदा बाजारपेठेत चांगला भाव मिळाल्याने कांदा उत्पादक शेतकऱ्यांना दिलासा मिळाला. दहा किलोला ५०० रुपयांपेक्षा अधिक दर मिळाल्याने अनेक शेतकऱ्यांना आर्थिक फायदा झाला. मात्र, आणखी दरवाढ होईल या अपेक्षेने कांदा बराकीत साठवून ठेवलेल्या काही शेतकऱ्यांना आता मोठा आर्थिक फटका बसला आहे. आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागातील अनेक गावांमध्ये बराकीत साठवलेला कांदा सडल्याने शेतकऱ्यांचे नुकसान झाले आहे.

आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागात दरवर्षी मोठ्या प्रमाणावर कांद्याचे उत्पादन घेतले जाते. गतवर्षी उत्पादित झालेला कांदा बाजारभाव वाढण्याच्या अपेक्षेने अनेक शेतकऱ्यांनी बराकीत साठवून ठेवला होता. यंदा कांद्याला बाजारपेठेत चांगली मागणी मिळाली. दहा किलोला ५०० रुपयांपेक्षा अधिक भाव मिळाल्याने शेतकऱ्यांना चांगले उत्पन्न मिळाले. मागील पावसाळ्यात पावसाचे प्रमाण कमी असल्याने साठवलेल्या कांद्याचे सुरुवातीला नुकसानही तुलनेने कमी झाले होते.





सुमारे दोन महिने कांद्याला चांगला बाजारभाव मिळत होता. या काळात अनेक शेतकऱ्यांनी बराकीत साठवलेला कांदा टप्प्याटप्प्याने विक्रीसाठी बाजारपेठेत पाठविला. मात्र, काही शेतकऱ्यांनी आणखी दरवाढ होईल, या अपेक्षेने विक्रीचा निर्णय पुढे ढकलला. दिवाळीनंतर बाजारभावात पुन्हा काहीशी वाढ झाल्याने त्यांनी कांदा विक्रीसाठी काढण्यास सुरुवात केली. मात्र, बराकीत दीर्घकाळ साठवून ठेवल्याने कांद्याला सड लागल्याचे निदर्शनास आले. चांगल्या बाजारभावाच्या प्रतीक्षेत कांदा साठवून ठेवणाऱ्या शेतकऱ्यांना आता खराब झालेला कांदा विकण्याची वेळ आली आहे. अपेक्षित दर मिळण्याची संधी असतानाच साठवणुकीतील कांदा सडल्याने त्यांच्या उत्पन्नावर पाणी फेरले गेले आहे. त्यामुळे बाजारभावातील तेजीचा फायदा अनेक शेतकऱ्यांना झाला असला, तरी अधिक दराच्या प्रतीक्षेत राहिलेल्या शेतकऱ्यांना मात्र दुहेरी फटका सहन करावा लागत आहे.

नेहरू विद्यालयाच्या सिद्धी आदकची एनसीसी ऑल इंडिया ट्रेकिंग कॅम्पसाठी निवड

राजस्थानमधील ऐतिहासिक हळदीघाटीत दहा दिवस प्रशिक्षणाची संधी

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
लातूर / प्रतिनिधी :

निरगुडसर (ता. आंबेगाव) येथील पंडित जवाहरलाल नेहरू माध्यमिक व दत्तात्रय गोविंदराव वळसे पाटील उच्च माध्यमिक विद्यालयाची विद्यार्थिनी सिद्धी ज्ञानेश्वर आदक हिची राजस्थानमधील ऐतिहासिक हळदीघाटी येथे होणाऱ्या एनसीसी ऑल इंडिया ट्रेकिंग कॅम्पसाठी निवड झाली आहे. राष्ट्रीय स्तरावरील या शिबिरासाठी निवड झाल्याने निरगुडसर, वडगावपीर आणि लोणी परिसरातून तिचे अभिनंदन होत आहे.

ग्रामीण विद्यार्थिनीची राष्ट्रीय स्तरावर भरारी

ग्रामीण भागातील विद्यार्थिनीने राष्ट्रीय स्तरावरील एनसीसी ट्रेकिंग शिबिरासाठी पात्रता मिळविल्याने विद्यालयाच्या शिरपेचात मानाचा तुरा रोवला गेला आहे, अशी प्रतिक्रिया संस्थेचे अध्यक्ष ॲड. प्रदीप वळसे पाटील यांनी व्यक्त केली.

सिद्धी इयत्ता नववीत शिक्षण घेत असून एनसीसीच्या द्वितीय वर्षात आहे. २१ ते ३० नोव्हेंबर २०२६ या कालावधीत हळदीघाटी येथे दहा दिवसीय ट्रेकिंग शिबिराचे आयोजन करण्यात आले आहे. या शिबिरात देशाच्या विविध भागांतील एनसीसी विद्यार्थी सहभागी होणार आहेत. राजस्थानमधील भौगोलिक परिस्थिती, विविध वातावरणातील बदल, निसर्ग आणि ट्रेकिंगचा प्रत्यक्ष अनुभव घेण्याची संधी विद्यार्थ्यांना मिळणार आहे. तसेच शिस्त, साहस, आत्मविश्वास आणि संघभावना या गुणांचा विकास होण्यास मदत होणार आहे. सिद्धीच्या निवडीबद्दल माजी सहकारमंत्री दिलीप वळसे पाटील, ज्येष्ठ नेते प्रतापराव वळसे पाटील, पुणे जिल्हा परिषदेचे उपाध्यक्ष विवेक वळसे पाटील, भीमाशंकर सहकारी साखर कारखान्याचे उपाध्यक्ष तथा संस्थेचे अध्यक्ष ॲड. प्रदीप वळसे पाटील, सचिव प्रकाश तापकीर, संचालक व प्राचार्य सुनील वळसे पाटील यांनी अभिनंदन केले. विद्यालयाचे प्राचार्य कांताराम टाव्हरे, पर्यवेक्षक संतोष वळसे, क्रीडाशिक्षक भरत खिलारी तसेच सर्व शिक्षकांनी सिद्धीला मार्गदर्शन केले.

राज्यातील ३ हजार ८३२ अंगणवाड्या होणार स्मार्ट

ई-लर्निंग, वॉटर प्युरिफायर, स्वच्छताविषयक सुविधांसह इमारतींचे आधुनिकीकरण; मंत्री आदिती तटकरे यांची माहिती

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
मुंबई : प्रतिनिधी

राज्यातील ३ हजार ८३२ अंगणवाडी केंद्रांचे स्मार्ट अंगणवाड्यांमध्ये रूपांतर करण्यात येणार आहे. यासाठी शासनाने मान्यता दिली असून, आधुनिक शैक्षणिक साहित्य आणि पायाभूत सुविधांच्या माध्यमातून अंगणवाड्यांचे आधुनिकीकरण केले जाणार आहे, अशी माहिती महिला व बालविकास मंत्री आदिती तटकरे यांनी दिली.

अंगणवाडी केंद्रांमधून शून्य ते सहा वर्षे वयोगटातील बालकांना पोषण, आरोग्य आणि पूर्वप्राथमिक शिक्षणाच्या सेवा दिल्या जातात. तसेच गर्भवती महिला आणि स्तनदा मातांनाही पोषण व आरोग्यविषयक सेवा पुरविल्या जातात. या केंद्रांमध्ये आधुनिक सुविधा उपलब्ध करून बालकांना आनंददायी, सुरक्षित आणि गुणवत्तापूर्ण वातावरण देण्याच्या उद्देशाने स्मार्ट अंगणवाडी संकल्पना राबविण्यात येत आहे.

या योजनेसाठी शासकीय जागेत असलेल्या आणि विद्युत जोडणीची सुविधा उपलब्ध असलेल्या ३ हजार ८३२ अंगणवाडी केंद्रांची निवड करण्यात आली आहे. या केंद्रांना स्मार्ट अंगणवाडी किट उपलब्ध करून दिले जाणार आहे.

या किटमध्ये ई-लर्निंगसाठी आवश्यक हार्डवेअर व सॉफ्टवेअर, स्वच्छ भारत किट, वॉटर प्युरिफायर, हात धुण्यासाठी बेसिन, अंगणवाडी इमारतीची रंगरंगोटी, आवश्यक किरकोळ दुरुस्ती, पावसाच्या पाण्याचे संधारण (रेन वॉटर हार्वेस्टिंग) आणि स्वयंपाकघराचे आधुनिकीकरण अशा सुविधांचा समावेश आहे.

अंगणवाडी केंद्रांमधील सुविधा टप्प्याटप्प्याने आधुनिक आणि सक्षम करण्यात येणार आहेत. यामुळे बालकांच्या पोषण, आरोग्य आणि प्रारंभिक शिक्षणासाठी अधिक दर्जेदार वातावरण उपलब्ध होईल, असा विश्वास मंत्री आदिती तटकरे यांनी व्यक्त केला.

शेतांमध्ये भरतेय बगळ्यांची शाळा!

ट्रॅक्टरच्या मागे बगळ्यांचे थवे; मशागतीतून मिळणाऱ्या किड्यांवर ताव

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पारगाव : प्रतिनिधी

आंबेगाव तालुक्याच्या पूर्व भागात आगामी हंगामातील पिकांच्या लागवडीसाठी शेतजमिनींच्या मशागतीची लगबग सुरू झाली आहे. शेतकरी ट्रॅक्टरच्या साहाय्याने नांगरणी, कुळवणी आणि इतर कामे करत आहेत. मात्र, या मशागतीदरम्यान शेतांमध्ये बगळ्यांचे मोठमोठे थवेही दाखल होत आहेत. ट्रॅक्टरच्या मागे-मागे धावणारे आणि जमिनीवर विखुरलेले पांढरेशुभ्र बगळे सर्वांचे लक्ष वेधून घेत आहेत. त्यामुळे जणू शेतांमध्ये बगळ्यांची शाळाच भरल्याचे नयनरम्य दृश्य पाहायला मिळत आहे.



तालुक्याच्या पूर्व भागातील पारगाव, वळती, नागापूर, रांजणी, शिंगवे, थोरांदळे आदी परिसरांत शेतकऱ्यांनी आगामी पिकांच्या तयारीला सुरुवात केली आहे. शेतातील पिकांचे अवशेष काढणे, नांगरणी आणि कुळवणीच्या कामांना वेग आला आहे. ट्रॅक्टरच्या साहाय्याने जमीन उकरली जात असताना जमिनीखाली लपलेले किडे, अळ्या आणि इतर खाद्य जमिनीच्या पृष्ठभागावर येते. हे खाद्य सहज उपलब्ध होत असल्याने बगळ्यांचे थवे मशागत सुरू असलेल्या शेतांकडे आकर्षित होत आहेत.

विशेष म्हणजे, ट्रॅक्टर ज्या दिशेने पुढे जातो, त्याच दिशेने बगळ्यांचे थवेही त्याच्या मागे चालताना दिसतात. ट्रॅक्टरने उकरलेल्या मातीतून बाहेर पडणारे किडे टिपण्यासाठी बगळ्यांची लगबग सुरू असते. काही बगळे ट्रॅक्टरच्या अगदी जवळ जाऊन खाद्य शोधतात, तर काही शेताच्या बांधावर थांबून संधीची वाट पाहतात. काळ्या कसदार जमिनीवर विखुरलेले पांढरेशुभ्र बगळे निसर्गप्रेमींचे लक्ष वेधून घेत आहेत.

शेतकरी दिवसभर मशागतीची कामे करत असताना बगळ्यांचे थवेही शेतातच खाद्य शोधण्यात मग्न असतात. मशागतीमुळे सहज उपलब्ध होणारे किडे आणि अळ्या हे त्यांचे खाद्य ठरत असल्याने ट्रॅक्टरच्या मागे त्यांची अखंड लगबग सुरू असते.

हिरवीगार शेते, काळी माती आणि त्यावर उतरलेले पांढरेशुभ्र बगळे यामुळे परिसरात निसर्गाचा सुंदर आविष्कार पाहायला मिळत आहे.

गावठी पिस्तुलाचा धाक दाखवून सराफाला लुटण्याचा प्रयत्न; आरोपी तासाभरात जेरबंद

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
जुन्नर : प्रतिनिधी

शहरातील सराईपेठ परिसरात गावठी पिस्तुलाचा धाक दाखवून सराफा व्यावसायिकाला लुटण्याचा प्रयत्न करणाऱ्या आरोपीला जुन्नर पोलिसांनी अवघ्या तासाभरात अटक केली. पोलिसांनी सुमारे दोन किलोमीटर पाठलाग करून स्थानिक नागरिकांच्या मदतीने आरोपीला ताब्यात घेतले.

ही घटना २१ नोव्हेंबर रोजी सायंकाळी ७.२५ वाजण्याच्या सुमारास सराईपेठ येथील पीएनके ज्वेलर्समध्ये घडली. काळ्या रंगाच्या सुझुकी ॲक्सेस स्कूटरवरून आलेल्या आरोपीने दुकानात प्रवेश केला. त्यानंतर गावठी पिस्तुलाचा धाक दाखवत दुकानातील सोन्याचे दागिने आणि ट्रे गोणीत भरण्यास सांगितले. दरम्यान, सराफ व्यावसायिक शैलेंद्र देविदास काजळे यांनी पोलिसांना फोन करण्याचा प्रयत्न केला. मात्र, आरोपीने काउंटरजवळील दोन हजार ७०० रुपये रोख जबरदस्तीने घेत घटनास्थळावरून पळ काढला.

या प्रकरणी जुन्नर पोलीस ठाण्यात गुन्हा रजिस्टर क्रमांक ३८८/२०२६ अन्वये भारतीय न्याय संहिता कलम ३०९(४), ३१२ तसेच शस्त्र अधिनियम १९५९ मधील कलम ३ व २५ नुसार गुन्हा दाखल करण्यात आला.

घटनेचे गांभीर्य लक्षात घेऊन पुणे ग्रामीणचे पोलीस अधीक्षक संदीपसिंह गिल्ल, अपर पोलीस अधीक्षक डॉ. शुभम कुमार आणि जुन्नर विभागाचे उपविभागीय पोलीस अधिकारी धनंजय पाटील यांनी तातडीने तपास पथक रवाना करण्याचे आदेश दिले. त्यानुसार पोलीस निरीक्षक दत्तात्रय गुंड यांनी तपास पथकाला कामाला लावले.

दरम्यान, आरोपी ओतूर पोलीस ठाण्याच्या हद्दीत असल्याची माहिती पोलिसांना मिळाली. त्यानंतर पोलिसांनी त्याचा पाठलाग सुरू केला. सुमारे दोन किलोमीटर पाठलाग केल्यानंतर स्थानिक नागरिकांच्या मदतीने आरोपीला पकडण्यात आले. सदाशिव बाजीराव वारुळे (वय २६, रा. केडगाव, अहिल्यानगर) असे अटक केलेल्या आरोपीचे नाव आहे.

ही कारवाई पोलीस उपनिरीक्षक महेश गायकवाड, सहाय्यक फौजदार गिजरे, पोलीस शिपाई दादा पावडे, गणेश शिंदे, विशाल चौधरी, बापू वाघमोडे, राहुल सुसलादे आणि योगेश काथवारे यांच्या पथकाने केली. आरोपीला अटक करण्यात आली असून, पुढील तपास सहाय्यक पोलीस निरीक्षक संकेत चौधरी करीत आहेत.

वडार समाजाचे सर्वेक्षण पूर्ण; तरुणांच्या प्रश्नांवर लक्ष केंद्रित करणार

विजय चौगुले यांची माहिती; कोल्हापुरात राज्यस्तरीय महामेळावा, सोलापुरात अभ्यासिका व वसतिगृह उभारणार

■ **दैनिक राज्य लोकतंत्र**
पुणे : प्रतिनिधी

वडार समाजाची सामाजिक, आर्थिक आणि शैक्षणिक प्रगती अपेक्षित गतीने झालेली नाही. त्यामुळे समाजाच्या प्रलंबित मागण्यांसाठी शासनाकडे पाठपुरावा करण्यासोबतच तरुणांच्या बेरोजगारी, आरोग्य आणि शिक्षणाच्या प्रश्नांना प्राधान्य देण्यात येणार आहे. समाजातील सर्व घटकांना संघटित करून विकासाच्या संधी उपलब्ध करून देण्यासाठी प्रयत्न केले जातील, असे प्रतिपादन नवी मुंबई महापालिकेचे विरोधी पक्षनेते तथा माजी राज्यमंत्री विजय चौगुले यांनी केले.

वडार समाजाच्या विविध मागण्यांसाठी पुण्यातील येरवडा येथील अण्णाभाऊ साठे सांस्कृतिक कला मंदिरात आयोजित संकल्प मेळाव्यात ते बोलत होते. यावेळी माजी उपमहापौर मुकारी अलगुडे, माजी नगरसेविका शारदा ओरसे, डॉ. कल्पना शिंदे, प्रदीप पवार, दिलीप कुसाळे, संतोष मोहिते, साहेबराव साळुंखे आदी उपस्थित होते.

चौगुले म्हणाले, वडार समाजाचा अनुसूचित जाती-जमाती प्रवर्गात समावेश करण्याची मागणी कायम आहे. समाजाच्या विविध मागण्या शासनापर्यंत पोहोचवण्यासाठी कोल्हापूर येथे राज्यस्तरीय महामेळावा आयोजित करण्यात येणार आहे. या मेळाव्याच्या पूर्वतयारीसाठी पुण्यात संकल्प मेळावा घेण्यात आला. यापूर्वी सोलापूर येथे झालेल्या मेळाव्याच्या माध्यमातून वडार आर्थिक विकास महामंडळाची स्थापना करण्यात आली. त्याच धर्तीवर कोल्हापूरच्या



महामेळाव्यातून समाजाच्या विकासासाठी विविध योजना मंजूर करून घेण्याचा प्रयत्न केला जाणार आहे. या मेळाव्याला राज्यभरातून लाखो समाजबांधव उपस्थित राहतील, असा विश्वास त्यांनी व्यक्त केला.

स्पर्धा परीक्षांसाठी अभ्यासिका, विद्यार्थ्यांसाठी वसतिगृह

वडार समाजातील तरुणांना शिक्षणाच्या अधिक संधी मिळाव्यात, यासाठी डिसेंबर-जानेवारीदरम्यान सोलापूर येथे एमपीएससी आणि यूपीएससी स्पर्धा परीक्षांच्या तयारीसाठी अभ्यासिका सुरू करण्यात येणार आहे. विद्यार्थ्यांसाठी वसतिगृहही उभारण्यात येणार असून, या उपक्रमांचे उद्घाटन उपमुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे यांच्या हस्ते करण्यात येणार आहे.

याशिवाय वडार समाजाचा इतिहास, संस्कृती आणि भाषा यांचे दस्तऐवजीकरण करण्यात येणार आहे. समाजाच्या सांस्कृतिक वारशाची माहिती देणारे कॉफी टेबल बुकही लवकरच प्रकाशित करण्यात येणार असल्याचे चौगुले यांनी सांगितले.

सारांश वृत्त

मांजरा धरणात अवघा ४ टक्के पाणीसाठा; लातूरकरांचा घसा कोरडा असताना साखर कारखान्यांना पाणी कशासाठी? काव्हेकरांचा सवाल

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
लातूर : प्रतिनिधी

लातूर शहर आणि जिल्ह्यावर भीषण पाणीटंचाईचे संकट घोंगावत असताना प्रशासनाच्या बेजबाबदार धोरणाविरोधात भाजप नेते शिवाजीराव पाटील काव्हेकर यांनी आक्रमक पवित्रा घेतला आहे. मांजरा धरणात केवळ ४ टक्के पाणीसाठा शिल्लक असताना साखर कारखाने आणि उद्योगांना होणारा पाणीपुरवठा तात्काळ बंद करावा, अशी जोरदार मागणी त्यांनी केली आहे.

प्रशासनाला निवेदन देताना काव्हेकर यांनी गेल्या २२ वर्षांपासून रखडलेल्या उजनी पाणीपुरवठा योजनेवरून सरकार आणि प्रशासनाचे वाभाडे काढले. ''उजनी योजनेच्या उद्घाटनाला २२ वर्षे झाली तरी लातूरकरांना पाण्याचा एक थेंबही मिळालेला नाही, ही लाजिरवाणी बाब आहे,'' अशा शब्दांत त्यांनी संताप व्यक्त केला. कोट्यवधी रुपये खर्चूनही पाण्याची समस्या सुटत नसल्याने २४,००० कोटी रुपयांचा मराठवाडा वॉटर ग्रिड प्रकल्प तातडीने मार्गी लावणे हाच यावर एकमेव कायमस्वरूपी उपाय असल्याचे त्यांनी ठणकावून सांगितले.

यासोबतच संकटात सापडलेल्या शेतकऱ्यांसाठी हेक्टरी ५० हजार रुपयांची मदत, थकीत पीक विम्याचे तात्काळ वाटप आणि कुक्कुटपालनासह संपूर्ण कृषी कर्जमाफीची मागणी करत काव्हेकर यांनी प्रशासनाला धारेवर धरले आहे.

शहरांच्या विकासघोषणांना वेग; दुष्काळग्रस्त शेतकऱ्यांच्या मदतीचे काय?

उल्हासनगरमध्ये मेट्रो, क्लस्टर विकास आणि मालकी हक्कांची ग्वाही; राज्यातील ३०५ दुष्काळग्रस्त तालुक्यांतील शेतकऱ्यांना ठोस मदतीची प्रतीक्षा

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई : प्रतिनिधी

उल्हासनगरमधील मेट्रो, काँक्रीट रस्ते, उड्डाणपूल, क्लस्टर विकास आणि सिंधी बांधवांना जमिनीचे मालकी हक्क देण्याच्या घोषणा मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी रविवारी (दि. २२) केल्या. शहरांच्या पायाभूत विकासासाठी शासनाने पुढाकार घेणे आवश्यकच आहे. मात्र, दुसरीकडे राज्यातील शेतकरी दुष्काळाच्या संकटाशी झुंजत असताना त्यांच्या मदतीसाठी अशाच तत्परतेने निर्णय आणि अंमलबजावणी होणार का, असा प्रश्न उपस्थित होत आहे.

उल्हासनगर येथील सीएचएम महाविद्यालयाच्या नूतन इमारतीच्या उद्घाटनप्रसंगी मुख्यमंत्री फडणवीस यांनी कौशल्य विकासापासून शहराच्या नियोजनबद्ध विकासापर्यंत विविध विषयांवर भूमिका मांडली. मेट्रोची कनेक्टिव्हिटी, पाणीपुरवठा योजना, उड्डाणपूल आणि अनधिकृत बांधकामांचा प्रश्न मार्गी लावण्यासाठी क्लस्टर विकासाची ग्वाही दिली. सिंधी समाजाला जमिनीचे मालकी हक्क देण्याची प्रक्रियाही लवकरच उल्हासनगरमध्ये सुरू करण्याचे आश्वासन त्यांनी दिले.

मात्र, राज्यातील शेतीचे चित्र चिंताजनक आहे. यंदा पावसातील मोठ्या खंडामुळे सुरुवातीला २६५ तालुके दुष्काळग्रस्त घोषित करण्यात आले. त्यानंतर १४ ऑक्टोबरच्या निर्णयाने ही संख्या ३०५ वर पोहोचली. मराठवाडा, विदर्भ, उत्तर महाराष्ट्र आणि पश्चिम महाराष्ट्रातील अनेक भागांमध्ये खरीप पिकांचे नुकसान झाले असून रब्बी हंगामही अनिश्चिततेच्या सावटाखाली आहे. आंबेगाव आणि जुन्नर तालुक्यांचाही दुष्काळग्रस्त यादीत समावेश करण्यात आला आहे.

शासनाने जमीन महसुलात सूट, पीककर्ज पुनर्गठन, वसुलीला स्थगिती, वीजबिल सवलत, विद्यार्थ्यांच्या परीक्षा शुल्कात माफी अशा उपाययोजना जाहीर केल्या आहेत. पात्र शेतकऱ्यांसाठी पाच हजार रुपयांची आगाऊ आर्थिक मदतही जाहीर करण्यात आली. मात्र, या उपाययोजनांची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी, पीक नुकसानीची भरपाई, पिण्याच्या पाण्याचे नियोजन आणि जनावरांसाठी चारा उपलब्धता हे प्रश्न महत्त्वाचे आहेत.

विशेष म्हणजे, १७ नोव्हेंबर रोजी ३२७ अर्थतज्ज्ञ, सामाजिक कार्यकर्ते आणि नागरिकांनी मुख्यमंत्र्यांना पत्र पाठवून दुष्काळग्रस्तांसाठी तातडीने आर्थिक मदत, रोजगार, चारा डेपो, पाणीपुरवठा आणि कर्जमाफीची मागणी केली आहे. राज्यातील संकटाची व्याप्ती लक्षात घेता केवळ सवलतींच्या घोषणांपेक्षा प्रत्यक्ष मदतीची गरज अधोरेखित होत आहे.

मुख्यमंत्र्यांनी यापूर्वी दुष्काळग्रस्त भागांचा दौरा करून मदतीचे आश्वासन दिले आहे. त्यामुळे सरकार दुष्काळाकडे दुर्लक्ष करत आहे, असे म्हणणे योग्य ठरणार नाही. मात्र, शहरांच्या विकासासाठी ज्या वेगाने प्रकल्पांना मंजुरी आणि आश्वासने दिली जात आहेत, त्याच वेगाने ग्रामीण भागातील संकटावर उपाययोजना होणे अपेक्षित आहे. शेतकऱ्यांच्या खात्यात मदत कधी जमा होणार, चारा-पाण्याचे नियोजन कधी पूर्ण होणार आणि रब्बी हंगामासाठी कोणती ठोस मदत मिळणार, या प्रश्नांची उत्तरे आता सरकारला द्यावी लागणार आहेत.

भारत-युरोप व्यापार करारावर १६ डिसेंबरला शिक्कामोर्तब?

मोदींच्या ब्रुसेल्स दौऱ्याकडे उद्योगजगताचे लक्ष!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली : प्रतिनिधी

भारत आणि युरोपीय महासंघ यांच्यातील बहुप्रतीक्षित मुक्त व्यापार करारावर (एफटीए) येत्या १६ डिसेंबर २०२६ रोजी स्वाक्षऱ्या होण्याची शक्यता आहे. भारत आणि युरोपमधील आर्थिक संबंधांना नवी दिशा देणारा हा करार प्रत्यक्षात आला, तर जागतिक व्यापाराच्या नकाशावर भारतासाठी महत्त्वाची घडामोड ठरू शकतो. मात्र, या करारातून भारतीय अर्थव्यवस्थेला नेमका किती फायदा होणार आणि देशांतर्गत उद्योगांसमोर कोणती आव्हाने उभी राहणार, हेही तितकेच महत्त्वाचे प्रश्न आहेत.

भारत आणि युरोपीय महासंघातील २७ सदस्य देशांदरम्यान या करारासाठीच्या वाटाघाटी २७ जानेवारी २०२६ रोजी पूर्ण झाल्या होत्या.

युरोपीय महासंघाचे भारतातील राजदूत जीन-एरिक पाके यांनी अलीकडेच या करारावर पंतप्रधान नरेंद्र मोदी यांच्या डिसेंबरमधील ब्रुसेल्स दौऱ्यादरम्यान स्वाक्षऱ्या होणार असल्याचे संकेत दिले. हा करार २०२७ मध्ये लागू होण्याची अपेक्षा आहे.

या प्रक्रियेत युरोपीय आयोगाने महत्त्वाचे पाऊल उचलले आहे. करारावर स्वाक्षरी आणि त्याला अंतिम मंजुरी देण्यासाठी आवश्यक अधिकृततेचे प्रस्ताव युरोपीय महासंघाच्या परिषदेकडे सादर करण्यात आले आहेत.

त्यासोबत कराराचा अंतिम कायदेशीर मसुदा आणि आयात-निर्यातीवरील शुल्काचे वेळापत्रकही सादर करण्यात आले आहे.

विद्यापीठात जातीयवादी वक्तव्यांचा आरोप; प्राध्यापकांच्या हकालपट्टीसाठी विद्यार्थ्यांचे आंदोलन पेटले!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
हैदराबाद : वृत्तसंस्था

देशातील उच्च शिक्षण संस्थांमध्ये जातीय भेदभावाचा प्रश्न पुन्हा एकदा ऐरणीवर आला आहे. हैदराबाद विद्यापीठातील इतिहास विभागाचे प्राध्यापक विजया रामदास मंडला यांच्या कथित जातीयवादी आणि आक्षेपार्ह वक्तव्यांविरोधात विद्यार्थ्यांनी आंदोलन तीव्र केले आहे. विद्यार्थिसंघाच्या नेतृत्वाखाली सुरू असलेले हे आंदोलन सलग तिसऱ्या दिवशीही सुरू असून, संबंधित प्राध्यापकांची तातडीने हकालपट्टी करण्याची मागणी विद्यार्थ्यांनी केली आहे.

या संपूर्ण प्रकरणाच्या केंद्रस्थानी १४ ते १६ एप्रिल २०२६ या कालावधीतील कथित ई-मेल संवाद आहे. या ई-मेलमधील मजकुरात अनुसूचित जाती समुदायातील माजी विद्यार्थ्यांचा उल्लेख कथितरीत्या 'अस्पृश्य' असा करण्यात आल्याचा आरोप आहे.

एवढेच नव्हे, तर बिहार आणि झारखंडमधील वंचित सामाजिक पार्श्वभूमीतून आलेल्या विद्यार्थ्यांविषयीही अवमानकारक टिप्पणी करण्यात आल्याचे समोर आले आहे.

याशिवाय, इस्लामविरोधी स्वरूपाच्या टिप्पण्यांचाही या ई-मेल संवादात उल्लेख असल्याचा दावा करण्यात आला आहे.

या आरोपांमुळे विद्यापीठाच्या शैक्षणिक वातावरणात मोठी खळबळ उडाली आहे. विद्यार्थ्यांचा आक्षेप केवळ एखाद्या व्यक्तीच्या वक्तव्यापुरता मर्यादित नसून, विद्यापीठासारख्या ज्ञानाच्या आणि समानतेच्या व्यासपीठावर जात, धर्म आणि सामाजिक पार्श्वभूमीच्या आधारे विद्यार्थ्यांचा अपमान होत असेल, तर अशा प्रवृत्तींना संस्थात्मक पातळीवर उत्तर दिले गेले पाहिजे, अशी त्यांची भूमिका आहे.

प्राध्यापकांवर झालेल्या आरोपांची निष्पक्ष चौकशी करून कठोर कारवाई करावी, अशी विद्यार्थ्यांची मागणी आहे. दरम्यान, या आरोपांची अधिकृत चौकशी आणि विद्यापीठ प्रशासनाची भूमिका महत्त्वाची ठरणार आहे.

उच्च शिक्षण संस्थांमध्ये संविधानिक मूल्ये, सामाजिक समता आणि विद्यार्थ्यांचा सन्मान जपण्याची जबाबदारी प्रशासनाची आहे.

त्यामुळे या प्रकरणात विद्यापीठ प्रशासन नेमकी कोणती भूमिका घेते, याकडे आता सर्वांचे लक्ष लागले आहे.

दुष्काळाच्या संभाव्य संकटावर मात करण्यासाठी जलसंधारण कामांना गती

मृद व जलसंधारण आणि कृषी विभाग संयुक्तपणे राबविणार उपक्रम; ३० जून २०२७ पर्यंत कामे पूर्ण करण्याचे उद्दिष्ट

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई : वृत्तसंस्था

एल निनोच्या संभाव्य प्रभावामुळे राज्यात निर्माण होणारी पाणीटंचाई आणि दुष्काळी परिस्थिती लक्षात घेऊन जलसंधारणाची कामे युद्धपातळीवर पूर्ण करण्याचा निर्णय शासनाने घेतला आहे. आगामी पावसाळ्यापूर्वी, म्हणजेच ३० जून २०२७ पर्यंत राज्यातील जास्तीत जास्त गावांमध्ये ही कामे पूर्ण करण्याचे उद्दिष्ट ठेवण्यात आले आहे. त्यासाठी मृद व जलसंधारण, कृषी, ग्रामविकास, महसूल यांसह विविध विभागांच्या समन्वयातून कामांचा वेग वाढविण्यात येणार असल्याची माहिती मृद व जलसंधारण मंत्री संजय राठोड यांनी दिली.

दुष्काळावरील मंत्रिमंडळ उपसमितीच्या बैठकीत दोन्ही विभागांमध्ये समन्वय साधून जलसंधारणाची कामे करण्याचा निर्णय घेण्यात आला. ग्रामीण भागात थेट शेतकऱ्यांशी जोडलेल्या कृषी विभागाच्या अधिकारी-कर्मचाऱ्यांचे सहकार्य मिळाल्यास कामांचा विस्तार आणि अंमलबजावणीचा वेग वाढेल, असा शासनाचा दृष्टिकोन आहे. हा निर्णय कोणत्याही विभागाच्या कार्यक्षमतेवर अविश्वास व्यक्त करणारा नसून सामूहिक जबाबदारीतून उद्दिष्टपूर्ती करण्यासाठी घेतल्याचे राठोड यांनी स्पष्ट केले.

स्वतंत्र मृद व जलसंधारण विभागाच्या स्थापनेपासून राज्यात कोल्हापूर पद्धतीचे बंधारे, साठवण तलाव, सिमेंट नालाबांध, पाझर तलाव तसेच गाळमुक्त धरण-गाळयुक्त शिवार यांसारखी जलसंधारणाची कामे सुरू आहेत. या कामांमध्ये प्रशासकीय आणि तांत्रिक पातळीवर प्रभावी कार्यवाही करण्यात येत असल्याचेही त्यांनी सांगितले.

जलसंधारणाच्या कामांमध्ये गुणवत्ता आणि पारदर्शकता राखण्यासाठी 'जलदर्पण' पोर्टल, एमएच-युआयडी (चक-णखृ) आणि जिओ-टॅगिंग यांसारख्या आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर केला जात आहे. कृषी विभागातील अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना या प्रणालींचा वापर आणि कामांच्या तांत्रिक प्रक्रियेबाबत मृद व जलसंधारण विभागाकडून मार्गदर्शन व सहकार्य दिले जाणार आहे.

मृद व जलसंधारण आणि कृषी हे दोन्ही विभाग शेतकऱ्यांच्या हितासाठी पूरक आहेत. संभाव्य पाणीटंचाई आणि दुष्काळाचा सामना करण्यासाठी सर्व यंत्रणांनी एकत्रितपणे काम करणे आवश्यक आहे. या कामांमध्ये श्रेयवादाचा प्रश्न नसून राज्याला दुष्काळमुक्त करण्याच्या उद्दिष्टाने संयुक्त प्रयत्न केले जाणार असल्याचे मंत्री संजय राठोड यांनी नमूद केले.

अदाणी समूहाची पश्चिम बंगालच्या वीज क्षेत्रात एन्ट्री!

२५ वर्षांचा १,७५० मेगावॅटचा करार; तृणमूल काँग्रेसने पारदर्शकतेवर उपस्थित केले प्रश्न!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
मुंबई : प्रतिनिधी

पश्चिम बंगालच्या ऊर्जा क्षेत्रात अदाणी समूहाने मोठे पाऊल टाकले असून, तब्बल २५ वर्षांच्या दीर्घकालीन वीजपुरवठा करारामुळे राज्याच्या राजकारणात नवा वाद निर्माण झाला आहे. अदाणी समूहाची उपकंपनी असलेल्या अदाणी एनर्जी सोल्यूशन्स लिमिटेडला पश्चिम बंगाल राज्य वीज वितरण कंपनीकडून (डब्ल्यूबीएसईडीसीएल) १,७५० मेगावॅट अक्षय ऊर्जेचा चोवीस तास वीजपुरवठा करण्यासाठी स्वीकृतीपत्र अर्थात लेटर ऑफ अवॉर्ड मिळाले आहे.

या कराराचा कालावधी तब्बल २५ वर्षांचा असणार आहे. त्यामुळे पुढील अडीच दशकांसाठी राज्याच्या वीजपुरवठ्याशी संबंधित महत्त्वाची जबाबदारी अदाणी समूहाच्या कंपनीकडे जाणार आहे. विशेष म्हणजे, पश्चिम बंगालच्या ऊर्जा क्षेत्रातील अदाणी समूहाचा हा प्रवेश राज्याच्या राजकीय आणि आर्थिक वर्तुळात चर्चेचा विषय ठरला आहे.

या करारावरून तृणमूल काँग्रेसने प्रश्न उपस्थित केले आहेत. राज्यातील नैसर्गिक संसाधने आणि दीर्घकालीन वीजपुरवठ्याचे करार हे पारदर्शक पद्धतीने झाले पाहिजेत. मोठ्या उद्योगसमूहांना विशेष सवलती किंवा प्राधान्य मिळण्याऐवजी कराराच्या प्रक्रियेतील सर्व बाबी सार्वजनिक झाल्या पाहिजेत, अशी भूमिका पक्षाने मांडली आहे. तृणमूल काँग्रेसने समाजमाध्यमांवर प्रतिक्रिया देताना म्हटले आहे की, अदाणी समूहाच्या उपकंपनीला १,७५० मेगावॅट अक्षय ऊर्जेच्या पुरवठ्यासाठी २५ वर्षांचा करार मिळाला आहे. मात्र, अशा महत्त्वपूर्ण करारांमध्ये पारदर्शकता असणे आवश्यक आहे. या प्रकरणात कराराची आर्थिक किंमत, वीज खरेदीचा दर, निविदा प्रक्रिया, इतर कंपन्यांचा सहभाग आणि ग्राहकांवर होणारा संभाव्य परिणाम याबाबत सविस्तर माहिती महत्त्वाची ठरणार आहे.

अक्षय ऊर्जेच्या माध्यमातून वीजपुरवठा वाढवणे हे ऊर्जा धोरणाच्या दृष्टीने महत्त्वाचे असले, तरी २५ वर्षांच्या करारातील अटी आणि आर्थिक व्यवहार सार्वजनिक होणे तितकेच आवश्यक आहे. त्यामुळे हा करार केवळ उद्योगसमूहाचा व्यावसायिक विस्तार न राहता पश्चिम बंगालच्या ऊर्जा धोरणातील पारदर्शकतेचीही कसोटी ठरणार आहे.



म्हातारपणी स्वतःच्याच घरात 'भाडेकरू' होऊन राहायचे का? नालायक मुलांच्या मुजोरीला दिल्ली हायकोर्टाची सणसणीत चपराक!

■ दैनिक राज्य लोकतंत्र
नवी दिल्ली / वॉशिंग्टन:

ज्या मुलांना बोट धरून चालायला शिकवले, आयुष्यभर काबाडकष्ट करून ज्यांच्यासाठी छप्पर उभे केले, तीच मुले जेव्हा म्हातारपणी आई-वडिलांच्या उरावर बसून त्यांना त्यांच्याच घरातून हुसकावून लावण्याची भाषा करतात, तेव्हा माणुसकीलाही शरम वाटते. अशाच एका नतद्रष्ट आणि मुजोर मुलाला व सुनेला दिल्ली उच्च न्यायालयाने चांगलाच इंगा दाखवला आहे. ''ज्येष्ठ नागरिकांना त्यांच्या इच्छेविरुद्ध स्वतःचे घर मुलांसोबत शेअर करण्याची सक्ती केली जाऊ शकत नाही,'' असा ऐतिहासिक आणि सणसणीत निकाल देत न्यायालयाने वयाच्या ८५ व्या वर्षी स्वतःच्याच घरात गुदमरून जगणाऱ्या एका वृद्ध पित्याला मोठा दिलासा दिला आहे. न्यायमूर्ती अमित महाजन यांनी या प्रकरणात केवळ निकाल दिला नाही, तर मुजोर औलादींचे डोळे खाडकन उघडणारे परखड ताशेरेही ओढले आहेत.

नेमके प्रकरण काय? वाचा माणुसकीला काळीमा फासणारी कहाणी

ही कहाणी आहे दिल्लीतील एका ८५ वर्षीय हतबल पित्याची. ज्या वयात माणसाने देवधर्माचे नाव घेत शांतपणे आयुष्याची संध्याकाळ घालवावी, त्या वयात या वृद्धाला स्वतःच्याच हक्काच्या, स्वकमाईच्या घरासाठी कोर्टाचे उंबरठे झिजवावे लागले. थोरला मुलगा आणि सुनेच्या जाचाला कंटाळून या पित्याने अखेर कायद्याचा दरवाजा ठोठावला. नातेसंबंध इतके विकोपाला गेले होते की, या वृद्ध पित्याला स्वतःच्याच घरात सुरक्षित राहण्यासाठी पोलिसांची मदत घ्यावी लागली आणि मुलाविरुद्ध खटला दाखल करावा लागला. याहून मोठे दुर्दैव ते काय असू शकते?

प्रशासकीय 'बाबू'गिरीचा आंधळा कारभार

या प्रकरणात केवळ मुलगाच दोषी नव्हता, तर आपली सरकारी यंत्रणा किती संवेदनहीन आणि आंधळी आहे, हेही पुन्हा एकदा सिद्ध झाले. या वृद्ध पित्याने 'पालक आणि ज्येष्ठ नागरिकांचे भरणपोषण आणि कल्याण कायदा, २००७' अंतर्गत आपल्या मुलाला आणि सुनेला घरातून बाहेर काढण्यासाठी अर्ज केला होता. मात्र, जिल्हा दंडाधिकारी (ॄळींॲळलीं चरसळींॲरींश) आणि विभागीय आयुक्तांनी (ॄळींळीळेपरश्र उेाळींीळेपशॲ) या ८५ वर्षांच्या म्हाताऱ्याचे अश्रू आणि वेदना समजून घेण्याऐवजी तांत्रिक बाबींचा किस पाडत त्यांचा अर्ज फेटाळून लावला होता. ज्या अधिकाऱ्यांवर ज्येष्ठांच्या संरक्षणाची जबाबदारी आहे, त्यांनीच या वृद्धाला वाऱ्यावर सोडले होते.

हायकोर्टाचे सणसणीत ताशेरे आणि ४ आठवड्यांचा अल्टिमेटम

प्रशासकीय अधिकाऱ्यांच्या या असंवेदनशील निर्णयाविरुद्ध वृद्ध पित्याने दिल्ली उच्च न्यायालयात धाव घेतली. न्यायमूर्ती अमित महाजन यांनी या प्रकरणाची गंभीर दखल घेत जिल्हा दंडाधिकारी आणि विभागीय आयुक्तांचे आदेश केराच्या टोपलीत फेकून दिले. निकाल देताना न्यायमूर्तींनी केलेले भाष्य आजच्या स्वार्थी समाजाला आरसा दाखवणारे आहे. कोर्ट म्हणाले की, ''वयाच्या ८५ व्या वर्षी याचिकाकर्त्याला स्वतःच्या घरात शांततेने आणि सन्मानाने जगण्याचा पूर्ण अधिकार आहे.''

जेव्हा मुलांशी असलेले संबंध इतके बिघडले आहेत की वडिलांना पोलिसांची मदत घ्यावी लागते आणि कोर्टात यावे लागते, तेव्हा त्याच मुलांसोबत एकाच छताखाली राहण्याची सक्ती करणे म्हणजे त्या वृद्धाचा मानसिक छळच आहे, असे कोर्टाने स्पष्ट केले. न्यायालयाने त्या मुजोर मुलाला आणि सुनेला कोणतीही दयामाया न दाखवता पुढील चार आठवड्यांत घर रिकामे करण्याचे सक्त आदेश दिले आहेत.

कायदेशीर विश्लेषण: हा निकाल का महत्त्वाचा आहे?

स्वकमाईच्या मालमत्तेवर पूर्ण हक्क: पालक आणि ज्येष्ठ नागरिकांचे भरणपोषण कायदा, २००७ अंतर्गत ज्येष्ठ नागरिकांना त्यांच्या मालमत्तेचे रक्षण करण्याचा पूर्ण अधिकार आहे. मुलांना आई-वडिलांच्या स्वकमाईच्या घरात राहण्याचा कोणताही जन्मसिद्ध हक्क नाही; ते केवळ आई-वडिलांच्या परवानगीने तिथे राहू शकतात.

शांतता आणि सन्मानाने जगण्याचा अधिकार: भारतीय संविधानाच्या कलम २१ नुसार प्रत्येकाला सन्मानाने जगण्याचा अधिकार आहे. म्हातारपणी मुलांच्या कटकटीमुळे जर हा अधिकार हिरावला जात असेल, तर कायदा पालकांच्या पाठीशी खंबीरपणे उभा राहतो, हे या निकालाने अधोरेखित केले आहे.

प्रशासनाला चपराक: ज्येष्ठ नागरिकांच्या तक्रारींकडे दुर्लक्ष करणाऱ्या महसूल आणि प्रशासकीय अधिकाऱ्यांसाठी हा निकाल मोठा धडा आहे. कायद्याचा उद्देश वृद्धांना त्रास देणे नसून त्यांना त्वरित न्याय देणे हा आहे.

समाजासाठी धोक्याची घंटा

आजकाल 'हम दो, हमारे दो'च्या जमान्यात आई-वडील हे अनेक सुशिक्षित आणि स्वतःला आधुनिक म्हणवून घेणाऱ्या मुलांसाठी 'ओझे' बनले आहेत. मालमत्ता नावावर करून घेण्यासाठी गोड बोलायचे आणि एकदा का घर पदरात पडले की आई-वडिलांना वृद्धाश्रमाची वाट दाखवायची किंवा घरातच नरकयातना द्यायच्या, हा नवा ट्रेंड सुरू झाला आहे.

दिल्ली उच्च न्यायालयाचा हा निकाल अशा सर्व 'कपटी' मुलांसाठी एक इशारा आहे. लक्षात ठेवा, आज तुम्ही तुमच्या आई-वडिलांना ज्या घरातून बाहेर काढण्याची भाषा करत आहात, उद्या तुमची मुलेही तुम्हाला तोच रस्ता दाखवायला मागेपुढे पाहणार नाहीत. कायद्याचा हा बडगा आता तरी अशा नतद्रष्ट औलादींना वठणीवर आणेल, अशी अपेक्षा करूया!